

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 23.5.2005
KOM(2005) 208 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Europos kosmoso politika – preliminarūs elementai

{SEC(2005)664}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Europos kosmoso politika – preliminarūs elementai

TURINYS

IVADAS.....	3
1. STRATEGIJA	4
2. UŽDUOTYS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	6
2.1. Užduotys	6
2.2. Valdymas.....	7
3. PRIORITETAIR IR IŠLAIDOS.....	7
3.1. Prioritetai.....	7
3.2. Išlaidos	9
4. ĮGYVENDINIMAS	9
4.1. Pramonės politika.....	9
4.2. Tarptautinis bendradarbiavimas	10
4.3. Priemonės.....	11
4.4. ES programų valdymas	12
4.5. Teisinis ir institucinis pagrindas.....	13

IVADAS

2004 m. lapkričio 25 d. susirinko ES ir Europos kosmoso agentūros (EKA) pagrindų susitarime numatyta ministrų lygio „Kosmoso taryba“, kuriai bendrai pirmininkavo ES pirmininkaujanti šalis ir EKA pirmininkaujanti šalis ir kuri savo gairėse¹ nusprendė, kad antrajame jos susitikime bus:

„Pripažinti ir nustatyti Europos kosmoso programos prioritetai bei apskaičiuotos galimos išlaidos.“

„Nustatyti ES, EKA ir kitų suinteresuotų Europos kosmoso programos šalių užduotys ir įsipareigojimai bei susiję finansavimo šaltiniai.“

„Nustatyti su Europos kosmoso programa susiję pramonės politikos principai ir finansavimo principai.“

Šis dokumentas parengtas pagal tas gaires. Jį parengė jungtinis ES ir EKA sekretoriatas. Su valstybėmis narėmis šis dokumentas buvo aptartas Aukšto lygio kosmoso politikos grupėje. Be to, 2005 m. balandžio 5 d. jis buvo aptartas su pramonės atstovais. Galiausiai, remdamasis gairėmis antrajai Kosmoso Tarybai, kuri planuoja susirinkti 2005 m. birželio 7 d., jungtinis sekretoriatas ketina toliau tobulinti šį dokumentą ir pagal preliminarinius elementus sukurti konkretų Europos kosmoso politikos ir su ja susijusios programos pasiūlymą trečiajai Kosmoso Tarybai. Šiame galutiniame pasiūlyme bus atsižvelgiama į atvirų konsultacijų proceso rezultatus.

Šią Europos kosmoso politiką sudarys: strategija, apibrėžianti tikslus; pagrindinių proceso dalyvių uždaviniai ir įsipareigojimai siekiant šių tikslų; Europos kosmoso programa, kurioje nustatomi pagrindinių proceso dalyvių prioritetai; proceso dalyvių tarpusavyje suderinti įgyvendinimo principai.

¹ 15000/04 II priedas, priimtas 2624-ajame ES KONKURENCINGUMO Tarybos susitikime (15259/04 11 dalis)

1. STRATEGIJA

Su kosmosu susijusi veikla turi strateginę reikšmę, nes prisideda prie Europos kūrimo. Ji yra svarbi priemonė įgyvendinant Sąjungos politikos kryptis ir svarbi valstybėms narėms ir piliečiams dėl savo strateginės įtakos, mokslo pažangos, žinių ekonomikos augimo ir saugumo aspektų.

ES tampa vis svarbesne pasaulinių procesų dalyve. Po plėtros etapų ES strateginė įtaka dar labiau išaugo. Todėl naująją situaciją reikia apmąstyti, prie jos prisitaikyti ir sukurti reikiamas priemones, taip pat ir kosmoso politiką.

Nuo to, kaip bus apibrėžta Europos kosmoso vizija ir iš jos kylantys prioritetai, priklausys tolesnė sėkmė šioje srityje. Reikia aiškiai nustatyti Europos siekius, kad kiekvienas proceso dalyvis – institucijos ar privatūs asmenys – galėtų pasitelkti šių prioritetų įgyvendinimui reikiamas priemones. Su kosmosu susijusi veikla neapsiriboja mokslinių tyrimų ir inovacijų politika. Ji susijusi su daugeliu Bendrijos politikos krypčių.

Kosmoso pramonės sektorius yra strategiškai svarbus augimui ir užimtumui, todėl jis sudaro augimo ir užimtumo strategijos dalį. Kosmoso technologijų taikymas yra ekonominės veiklos ir svarbiausių vyriausybių paslaugų pamatas, todėl kosmoso reikšmė neapsiriboja mokslinių tyrimų aplinka. Kosmoso technologijų taikymo veiksmingumas priklauso nuo gebėjimo jas integruoti į antžemines sistemas ir išnaudoti jų abiejų santykinius privalumus. Šios veiklos rezultatais naudojasi visa Europa. Inovacijos, ypač diegiamos mažose ir vidutinėse įmonėse, bus naujų taikomųjų programų rinkų varomoji jėga.

Moksliniai kosmoso tyrimai ir jų taikymas yra svarbūs stiprinant Europos žinių visuomenės konkurencingumą. Po Europai vadovaujant sėkmingai atliktų didelio masto kosmoso mokslinių tyrimų EKA ir jos valstybės narės, Europos mokslininkai ir pramonės bei paslaugų sektoriai užėmė pirmaujančias pozicijas. Moksliniai ir pramoniniai kosmoso tyrimai yra galinga naujų technologijų, kurių diegimas naudingas visuomenei ir aplinkai, kūrimo varomoji jėga. Kosmoso tyrimai yra vertingi Europos integracijai ne tik dėl jų techninio potencialo, bet ir dėl Europai tenkančio pasaulinio iššūkio.

Sparčiai vystosi Europos saugumo politika. Šioms politikos kryptims didelės reikšmės turės kosmoso tyrimų situacijos žinojimas ir reagavimo galimybės. Vis labiau mažėja gynybos ir vidaus saugumo infrastruktūros ir sistemų diferenciacija, todėl reikia aiškiau įvardyti bendrą jų naudojimą. ES Taryba pripažino, kad pasinaudodama kosmoso įrenginiais ES galėtų valdyti krizes ir kovoti su kitomis grėsmėmis saugumui. Todėl ji pritarė idėjai, kad į visuotinę ES kosmoso politiką ir Europos kosmoso programą² turėtų būti įtraukti nustatyti ir patvirtinti Europos saugumo ir gynybos politikos reikalavimai.

ES turi turėti patikimą prieigą prie kosmoso įrenginių kūrimo, paleidimo į darbą ir eksploatavimo pajėgumų. Ši prieiga užtikrinama derinant nepriklausomą pajėgumą, strateginę tarptautinę partnerystę ir pasikliaunant rinkos jėgomis. Tai, kad Europa investuoja į kosmoso infrastruktūrą ir paslaugas, teikia naudos ir turi įtakos kaimyninėms šalims, besivystančioms

² Tarybos dokumentas 11616/1/04 REV 1, patvirtintas 2004 m. lapkritį (Biuletenis ES 11-2004, 1.6.16 punktas).

šalims ir tarptautiniams partneriams. Todėl kosmoso politika bus labiau orientuojama į tarptautinį lygmenį.

Šiuo metu Europos bendrovės yra pagrindiniai komercinių pasaulio palydovų gamybos, paleidimo paslaugų ir palydovų operatorių rinkų dalyviai; Europa turi tvirtą technologinį pagrindą; taip pat yra sukaupta mokslinė kompetencija. Visa tai pasiekta biudžeto lėšų kosmoso sričiai skiriant šešis kartus mažiau negu JAV. Europos kosmoso sektoriaus kompetenciją reikia palaikyti prieinamomis išlaidomis.

Valstybės narės išreiškė pageidavimą, kad 2004 m. lapkritį įvyksiančioje pirmoje „Kosmoso Taryboje“ pristatoma kosmoso politika būtų labiau orientuota į ES. Jos pripažino, kad kosmoso tyrimais galima prisidėti prie įvairių Europos politikos krypčių tikslų įgyvendinimo³, kuriuo turėtų pasirūpinti esamos Europos pajėgos, ypač EKA ir nacionalinės kosmoso agentūros.

Norint išgauti visą kosmoso tyrimų mokslinį, technologinį, pramonės ir ekonomikos potencialą bei strateginius privalumus, reikės ilgalaikių finansavimo įsipareigojimų. Šalia valstybių narių ir EKA finansavimo lemiamos reikšmės turės ES finansavimas. Kadangi su kosmosu susijusiai veiklai numatytas palyginti, pavyzdžiui, su JAV, nedidelis finansavimas iš ES biudžeto, labai svarbu išteklius panaudoti kiek įmanoma naudingiau ir racionaliau.

Veiksmingas ES ir valstybių narių kompetencijų kosmoso tyrimo srityje pasidalijimas reiškia, kad pagrindiniams Europos visuomeninio sektoriaus atstovams reikia koordinuoti ir tarpusavyje papildyti finansines ir nefinansines pastangas. Tai taip pat reiškia, kad visiems proceso dalyviams reikia stengtis suprasti vieni kitų užduotis ir įsipareigojimus bei dirbti kuo skaidriau, kad būtų galima optimaliai suplanuoti ir naudoti išteklius. Jei bus matyti, kad ištekliai panaudojami labai veiksmingai ir racionaliai, tai pritrauks ir paskatins daugiau visuomeninių ir privačių investuotojų.

Kiekvienas proceso dalyvis, tiek, kiek apima jo prisiimtą užduotį ir įsipareigojimai, turėtų turėti drąsos nustatyti savo prioritetus pagal vartotojų poreikius ir reikalavimus. Svarbią vietą programoje užims technologijų taikymas (į antžemines sistemas integruotų kosmoso sistemų naudojimas). Taip bus sudarytos sąlygos vartotojams prisidėti prie būtino finansavimo, o tai sustiprins visuomeninio sektoriaus rinką. Be to, Europos kosmoso politikoje turi būti numatyta, kad ES reikalingos patikimos ir konkurencingos kosmoso įrenginių paleidimo ir darbą ir eksploatavimo pajėgos.

ES turi atsižvelgti į tai, kad didelė infrastruktūros, nuo kurios Europa taps priklausoma, dalis priklauso jos valstybėms narėms ir nebūtinai ja yra dalijamasi ES mastu (tai ypač pasakytina apie su gynyba susijusias sistemas), kad yra spragų, kurių nepašalins dabartiniai planai ir kad net ir esamų ir numatomų palydovų atveju ne visuomet yra suderinamos duomenų sąsajos. Šiuo metu patys pažangiausi yra Galileo ir Visuotinės aplinkos ir saugumo monitoringo (GMES) taikomieji projektai. Kosmosas tampa vis svarbesniu pagrindinių ES politikos krypčių, įskaitant transportą, žemės ūkį, aplinką, saugumą ir informacinę visuomenę, elementu, kuris, integravus jį į antžeminius komponentus, naudojamas stebėjimui ir ryšių tinklams bei paslaugoms.

³ 2624-asis Europos Sąjungos KONKURENCINGUMO Tarybos susitikimas (15259/04 31 dalis)

Igyvendinant Europos kosmoso politiką kartu turi būti plėtojama:

- (a) konkrečiam sektoriui skirta pramonės politika, kuri leistų Europai užsitikrinti pramonės ir būtinus technologijų šaltinius bei kompetencijas ir tuo pat metu pasaulio mastu galinčią konkuruoti kosmoso pramonę;
- (b) tarptautinio bendradarbiavimo politika, atitinkanti platesnius geopolitinius Europos išorės santykių politikos tikslus, įskaitant kaimynystės politiką, ir užtikrinanti veiksmingą kasdieninį kosmoso sistemų eksploatavimą;
- (c) investavimo į programas ir veiksmingo jų valdymo užtikrinimo priemonės.

2. UŽDUOTYS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

2.1. Užduotys

Reikia apibrėžti Europos kosmoso politikoje dalyvaujančių šalių užduotis ir įsipareigojimus, kad šios užduotys būtų aiškiai paskirstytos ir papildytų viena kitą bei būtų pagrįstos teisės aktų nuostatomis. Artimiausiam laikotarpiui proceso dalyviai nustatė tokias pagrindines savo užduotis atsižvelgdami į vieni kitų ketinimus.

ES užduotis bus:

- nustatyti kosmosu paremtų sistemų reikalavimus ir jų prioritetines sritis, kad jos padėtų siekti ES pagrindinių tikslų ir politikos kryptių bei piliečių poreikių patenkinimo;
- telkti šias sistemas remiančią politinę valią ir didinti vartotojų paklausą;
- užtikrinti, kad nuolat būtų ES politikos kryptis remiančių paslaugų: finansuodama atitinkamus fundamentinius mokslinius tyrimus; pagal poreikį pirkdama paslaugas arba užtikrindama kosmoso sistemų parengimo darbui ir eksploatavimo etapus; atėjus laikui, skatindama vartotojus finansuoti;
- užtikrinti, kad kosmoso sistemos būtų integruojamos į susijusias antžemines ir *in situ* sistemas, skatindama į vartotojus orientuotų technologijų taikymo paslaugas, kurios remia ES politikos kryptis;
- sukurti inovacijų skatinimui tinkamiausią teisinę aplinką;
- tarptautiniame bendradarbiavime skatinti Europos pozicijos koordinavimą.

Su kosmosu susijusi ES veikla bus įgyvendinama naudojantis esamomis Europos pajėgomis, ypač EKA, nacionalinėmis kosmoso agentūromis, pramonės įmonėmis ir kt. ES taip pat skatina novatoriškų paslaugų plėtrą, kad būtų išnaudojamos visai Europai – pramonei ir piliečiams – naudingos kosmoso sistemos.

Nusprendus jos narėms ir bendradarbiaujančioms šalims, EKA užduotys bus:

- remti kosmoso taikomųjų programų kosmoso segmento techninių specifikacijų nustatymą, ypač atsižvelgiant į ES reikalavimus;

- plėtoti ir įdiegti kosmoso technologijas, ypač atsižvelgdama į išėigą į kosmosą, mokslą ir tyrimus;
- siekti kuo geriau atlikti kosmoso mokslinius tyrimus, mokslinius tyrimus kosmose ir iš kosmoso;
- konsultuoti ES dėl kosmoso segmento reikalavimų, taip remdama paslaugų prieinamumą ir tęstinumą;
- įgyvendinti tarptautinį bendradarbiavimą tarp EKA vadovaujamų programų.

Atskirų valstybių narių atstovai „Kosmoso taryboje“ nurodys, kokios Europos kosmoso politika grindžiamos programos vykdomos jų šalyse atsižvelgiant į subsidiarumo principą ir pasiūlys, koks turėtų būti jų vaidmuo bendroje Europos kosmoso programoje, ten, kur jos gali padėti siekti programos tikslų.

Daugelis ES ir EKA valstybių narių, būdamos EUMETSAT narės, jau investuoja į veikiančius meteorologinius, klimato ir aplinkos stebėjimo palydovus ir galėtų su kitomis EUMETSAT narėmis apsvarstyti savo vaidmenį GMES eksploatavimo paslaugų atžvilgiu.

Be to, Europos kosmoso programoje bus atsižvelgiama į suinteresuotas privataus sektoriaus šalis. Programa bus valdoma taip, kad privatus sektorius sukurtų kiek galima daugiau produktų ir paslaugų vyriausybiniais ir komerciniams užsakovams. Kiek bus įmanoma, ypač bus stengiamasi ištirti visuomeninio ir privataus sektorių atstovų rizikos pasidalinimo partnerystes. Kuriant programą ir periodiškai ją persvarstant, bus konsultuojamasi su visomis suinteresuotomis šalimis.

2.2. Valdymas

ES turi skatinti Europos kosmoso politika grindžiamą mokslinę ir technologinę pažangą, pramonės konkurencingumą ir savo politikos kryptį įgyvendinimą. Kuo glaudesnė bus su kosmosu susijusios veiklos ir ES politikos kryptį, kurioms ji gali būti naudinga, integracija, tuo veiksmingesnė bus ir šios politikos kryptys, ir kosmoso politika. Europoje yra daug su kosmosu susijusios veiklos dalyvių. Turi būti užtikrinama, kad jų veikla papildytų viena kitą. Todėl Europa turės optimizuoti savo su kosmosu susijusios veiklos valdymą.

Proceso dalyviai naudosis Europos techninėmis pajėgomis, kurios yra sujungtos į tinklus pagal veiklos sritis, vadinamus „centrų tinklus“. EKA koordinuos su kosmosu susijusios visuomeninės infrastruktūros pertvarkymą, kuriuo siekdama padidinti programų našumą. Kadangi visuomeninis finansavimas yra ribotas, finansinius išteklius reikia konsoliduoti.

3. PRIORITETAIR IŠLAIDOS

3.1. Prioritetai

Sudarydami Europos kosmoso programą, pagrindiniai proceso dalyviai aptars savo prioritetus ir, remdamiesi savo susitarimais dėl kiekvieno priimamų išipareigojimų, atsižvelgs į vieni kitų pasiūlymus prieš priimdami galutinius sprendimus. Taip dirbant, programa bus pasiekta daugiau negu būtų pasiekę jos dalyviai skyriumi.

Prioritetai nustatomi remiantis kosmoso panaudojimo ir ištyrimo tikslais. Kosmoso panaudojimas yra orientuotas į vartotoją. Šiuo atveju kosmoso tyrimai laikomi priemone politikos krypties tikslams pasiekti. Ištyrimas orientuotas į su kosmosu susijusius tikslus. Šiuo atveju kosmosas teikia galimybes daryti mokslinius atradimus, taip pat apimant pagrindinių priemonių plėtrą ir mokslinių žinių tobulinimą. Daugiau informacijos apie toliau aprašomus prioritetus pateikiama B priede.

Kadangi ES yra aktualiausia, kiek kosmoso tyrimai gali padėti įgyvendinant jos politikos kryptis, jos veikla bus daugiausiai orientuota į technologijų taikymą. Poreikiai, susiję su Bendrijos politikos įgyvendinimu, jau dabar sudaro didelę dalį veiklos, kuriai naudojama tiriant kosmosą gauta informacija. Tokios veiklos vis daugės, ypač ES tampant vis svarbesne pasaulio procesų dalyve, ir ji priklausys nuo nepriklausomo pasaulinės aplinkos įvertinimo, gamtos išteklių ir saugumo klausimų. ES ypač atsižvelgs į technologijų taikymo ekonominį potencialą (galimybes panaudoti komerciniais tikslais ar visuomeninių paslaugų tikslais, įskaitant saugumą), naudojimui skirtų technologijų brandumą ir į tai, ar Europos vartotojams aprūpinti reikiamomis sistemomis pakanka vien rinkos jėgų.

Todėl ES prioritetai bus:

- į vartotojus orientuota Galileo taikomoji programa, kurią dar reikia paruošti naudojimui ir naudoti;
- GMES programa, kuri yra ankstyvesniame etape: dar reikia kosmoso ir antžemines stebėjimo pajėgas integruoti į į vartotojus orientuotas technologijų taikymo eksploatavimo paslaugas. Tai bus antrasis ES pasididžiavimas. Ji sutelks Europos suinteresuotas šalis ir išteklius aplinkos ir saugumo politikos paramai. Ji bus glaudžiai koordinuojama su Žemės stebėjimo grupės (GEO) iniciatyva, kuri yra skirta išsamiems ir nuolatiniais Žemės stebėjimams vykdyti tarptautiniu mastu, taip talkinant aplinkos ir darnaus vystymosi moksliniams tyrimams.
- ir toliau išlieka reikšmingi ilgalaikiai palydovinių ryšių technologijų moksliniai tyrimai „i2010“ (Europos informacinė visuomenė 2010) iniciatyvos kontekste, nes jie yra integruoto požiūrio į informaciją ir elektroninius ryšius dalis.

EKA daugiausiai dėmesio skirs kosmoso tyrimui ir pagrindinėms priemonėms, nuo kurių priklauso tiek kosmoso panaudojimas, tiek tyrimas, t. y., išėgai į kosmosą, mokslinėms žinioms ir kosmoso technologijoms. Todėl jos prioritetai bus patikimos ir konkurencingos išėigos į kosmosą užtikrinimas naudojant paleidimo įrenginių sistemą; siekiant kuo geriau atlikti mokslinius kosmoso tyrimus (privaloma mokslo programa), iš kosmoso (Žemės mokslas per Žemės stebėjimo programą „Earth Observation Envelope Programme“) ir kosmose (gyvybės ir fiziniai mokslai tarptautinėje kosmoso stotyje); panaudodama savo pažangiąją patirtį planetų sistemos tyrimui pasitelkiant žmones ir robotus; plėtodama technologijas, kad išlaikytų konkurencingą kosmoso pramonę, turinčią reikiamas priemones ir galinčią patenkinti Europos kosmoso sistemos poreikius ateityje.

„Kosmoso tarybos“ valstybės narės buvo paragintos pristatyti savo prioritetus ir taip prisidėti prie Europos kosmoso programos rengimo, visiškai atsižvelgdamos į jų jau numatytus programinius prioritetus EKA ir ES.

3.2. Išlaidos

Per ateinančius mėnesius bus apskaičiuotos šių ES, EKA ir valstybių narių nacionalinių programų prioritetų išlaidos, kurioms bus taikoma įprastinė biudžeto ir programų patvirtinimo tvarka. Ypač šiuo komunikatu nesiekama pateikti išankstinius vykstančių diskusijų apie ES finansines perspektyvas vertinimus. Koordinuodami savo veiklą proceso dalyviai užtikrins, kad naujos investicijos duotų papildomų rezultatų.

4. ĮGYVENDINIMAS

4.1. Pramonės politika

Visame pasaulyje kosmoso sektoriaus veikla yra vyriausybės rankose, tiek investicijų į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą bei infrastruktūrą srityje, tiek panaudojimo, tiek reglamentavimo srityse. Komercinė rinka veikia telekomunikacijų ir (arba) transliavimo srityje, kai kurių paslaugų, susijusių su navigacija ir Žemės stebėjimu srityje ir šiek tiek paleidimo paslaugų srityje. Rinkai būdingas nedidelis tiekėjų skaičius ir didelė visuomeninė paklausa. Kosmoso sektoriuje vykdoma labai rizikinga technologijų plėtra, kuriai būdingi ilgi investicijų ciklai ir kuri reikalauja projektavimo, kūrimo ir gamybos pajėgumų.

Tarptautiniu mastu konkurencingai kosmoso pramonei tenka pagrindinis vaidmuo įgyvendinant Europos ekonominius ir politinius tikslus ir taip prisidedant prie augimo ir užimtumo strategijos. Šioje pramonėje dirba labai aukštos kvalifikacijos darbo jėga, taip svarbi žiniomis paremtai ekonomikai. Įgyvendinant Europos kosmoso politiką reikia turėti sektoriaus pobūdį atitinkančią pramonės politiką, kuri leistų Europai išlaikyti nepriklausomas svarbiausias technologijas ir jų pažangiąją patirtį bei būti konkurencingai neiškreipiant konkurencijos.

Europos kosmoso pramonė yra labai priklausoma nuo komercinių sutarčių, kurios konkuruoja pasauliniu mastu. Kadangi Europos komercinės ir institucinės rinkos, kurios dažnai yra atviros ir užsienio tiekėjams, yra mažos, jas lengvai paveikia bet kokie rinkos nuosmukiai. Todėl, formuojant politikos kryptis, reikia atsižvelgti į poreikį strategines pajėgas ir kompetencijas išlaikyti Europos viduje bei užtikrinti produktyvumą.

Žemės segmentui ir paslaugų sektoriui naudojantis kosmoso sistemomis dar labiau paskatinamas augimas ir sukuriamas dar daugiau darbo vietų. Orientuojant kosmoso sistemas į vartotoją ir integruojant jas į kitas technines infrastruktūras, žymiai padaugės komercinių ir visuomeninių paslaugų, kurios, kaip tikimasi, paskatins ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą.

ES pramonės politika apims:

- (a) **Reglamentavimą ir standartizaciją**, įskaitant prieigą prie spektro ir orbitos išteklių bei tinkamo teisinio pagrindo, sudarančio sąlygas ir skatinančio visose srityse naudotis kosmoso paslaugomis, sukūrimą. Čia bus atsižvelgiama į kosmoso ir antžeminių sistemų tarpusavio sąveikos galimybes.
- (b) Ekonomišką, prie naujos ES pramonės aplinkos pritaikytą ir suderintą su atitinkamais Bendrijos teisės aktais **viešųjų pirkimų politiką**. Tai bus pasiekta kosmoso sistemas integruojant į *in situ* monitoringo ir kitas antžemines sistemas ir orientuojant jas į vartotoją, kuris galiausiai ir mokės už jas.

- (c) **Tarptautinių rinkų** gerinimo priemonės. Tai, kad nėra galimybės lygiomis sąlygomis konkuruoti su užsienio tiekėjais, kurie veikia didelėse ir apsaugotose institucinėse rinkose (Jungtinėse Valstijose, Rusijoje), yra didelė problema ir apie tai verta pamąstyti.
- (d) Pats kosmoso pobūdis lemia įvairių technologijų naudojimą. ES pramonės politikoje reiktų atsižvelgti į technologijų taikymą ir civilinėje, ir saugumo srityse.

Pramonės grąžos principas, kurį EKA taikė nuo pat savo susikūrimo, padėjo išplėtoti Europos pramonės pajėgumą, kuris dabar yra racionalizuojamas. Agentūros valstybės narės, skirdamos išteklių programoms, atsižvelgia į prognozuojamą pradinės programos pramoninę grąžą. EKA, pritaikydama „juste retour“ principą, įvedė „sąžiningo finansavimo“ sistemą, pagal kurią sutartys, kiek įmanoma, sudaromos atsižvelgiant į tai, kiek valstybė skiria išteklių. Vis dėlto, reikia įvertinti, kaip sistema taikoma, ir pasverti jos pranašumus ir sąnaudas konkurencingumo atžvilgiu bei palyginti su valstybės narės motyvacija prisidėti prie programų finansavimo.

4.2. Tarptautinis bendradarbiavimas

Su kosmosu susijusios veiklos pobūdis pats savaime yra globalus. Dažnai jos tikslai yra visuotiniai, ir jiems reikia didelių ir rizikingų investicijų, kurių vienas investuotojas negali skirti. Paprastai šių tikslų siekiama bendrais interesais ir dalyviai vieni kitiems lėšų neteikia. Tarptautinis bendradarbiavimas ir toliau bus Europos kosmoso politikos lemiamas veiksnys.

Europa turės dar pagerinti daugelio sričių, taip pat ir tyrimų, strategijas ir tarptautines iniciatyvas. Bendroje strategijoje Europa turėtų toliau stiprinti partnerystę su Rusija kosmoso srityje; išlaikyti ir plėtoti ilgalaikį bendradarbiavimą su Jungtinėmis Valstijomis mokslo ir taikymo srityse; pradėti arba išplėsti bendradarbiavimą su greitai kosmoso srityje progresuojančiomis valstybėmis; ir stiprinti Europos vaidmenį tarptautinėse su kosmosu susijusiose organizacijose ir iniciatyvose.

Sutinkamai su Europos kaimynystės politikos tikslais, bus skatinamas bendradarbiavimas kosmoso srityje su kaimyninėmis valstybėmis Rytuose ir Pietuose, siekiant paremti jų ekonominę ir socialinę vystymąsi.

Vykdam ES, EKA, nacionalines ir EUMETSAT programas ir vis labiau įtraukiant tuos, kurie Europoje atsakingi už vystymosi politiką, stiprėja ryšiai su besivystančiomis šalimis. Šios programos vyksta papildomai susitarimams su valstybėmis dėl kosmoso programų antžeminio segmento eksploataavimo.

Tarptautinis bendradarbiavimas taip pat yra svarbus Galileo programos elementas, o visam jos potencialui išvystyti reikia partnerių pasauliniu mastu. Galileo bus ne tik Europos šalių bendradarbiavimo rezultatas – jis apims ir visų kitų šalių, kurių skaičius sparčiai auga, dalyvavimą. Bendradarbiaujant su šiomis šalimis, techniškai Galileo bus geriau suderintas su kitomis pasaulio navigacijos sistemomis, sustiprės šios sistemos veikimui reikalinga infrastruktūra visame pasaulyje, tai taip pat padės susikurti ir paskatins viso pasaulio rinkas. Susitarimai pasirašyti su JAV, Kinija ir Izraeliu. Su dar bent dešimčia kitų šalių pradėtos diskusijos. Pagrindinis Europos įnašas į Globalinę Žemės stebėjimo sistemų sistemą (GEOSS) bus GMES programa, koordinuojanti EUMETSAT ir GEO valstybių narių veiklą. Ryšių

sistemų srityje tarptautiniu bendradarbiavimu bus siekiama ir trečiosioms šalims suteikti galimybę naudotis palydovų paslaugomis ir taikomosiomis programomis.

4.3. Priemonės

ES skirs lėšų su kosmosu susijusios veiklos finansavimui iš įvairių šaltinių. Galileo parengimas darbui ir eksploatavimas įgyvendinami pagal visuomeninio ir privataus sektorių partnerystės schemą (koncesijų principu), kuriai visuomeninės lėšos bus skiriamos pagal konkrečią biudžeto eilutę iš transeuropinių tinklų politikos finansavimo. Iš 7-osios mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pagrindų programos (FP7) lėšų bus finansuojami taikymas ir antros kartos Galileo technologijų parengiamieji etapai.

Tikimasi, kad naujasis pasididžiavimas, GMES, žymią finansavimo dalį gaus iš FP7 specifinei programai „Bendradarbiavimas“ priklausančio teminio prioriteto „Saugumas ir kosmosas“ lėšų. Pirminės eksploatavimo paslaugos bus įgyvendinamos laipsniškai, skiriant dėmesio visiems GMES komponentams, tačiau remiantis bendrai nustatytais prioritetais ir pradėdant nuo nedidelio greitųjų paslaugų skaičiaus. Šios greitosios paslaugos visų pirma bus atrenkamos pagal tai, kaip seniai pareikštas vartotojų poreikis joms. Poreikius galima pergrupuoti ir integruoti į bendrąsias paslaugas. GMES taip pat bus prisidedama prie INSPIRE direktyvą⁴ papildančio pasiūlymo, kuris bus naudingas ir GMES programai.

GMES bus pagrindinis Europos įnašas į visuotinį 10 metų Globalinės Žemės stebėjimo sistemų sistemos (GEOSS) įgyvendinimo planą. GEOSS bus paskirstyta Žemės stebėjimo sistemų sistema, kuri remiasi esamomis pastangomis bendradarbiauti. GMES programai bus naudinga GEOSS *in situ* stebėjimo mokslinių tyrimų integravimas ir plėtra, kurie bus remiami pagal FP7 teminį prioritetą „Aplinka (įskaitant klimato pokyčius)“. Jai taip pat bus naudinga duomenų integravimas ir valdymas, vykdomi pagal FP7 teminį prioritetą „Informacijos ir ryšių technologijos“.

FP7 teminis prioritetas „Informacijos ir ryšių technologijos“ ir toliau apims novatoriškus palydovinius ryšius ir vietos nustatymu paremtas sistemas ir paslaugas.

Papildomas su kosmosu susijusios veiklos finansavimas galėtų būti skiriamas iš kitų horizontalių specifinių FP7 programų, tokių kaip „Pajėgumai“ (pvz., mokslinių tyrimų infrastruktūros) ir „Žmonės“, priklausomai nuo to, kuris poreikis reikšmingesnis. ES taip pat iš FP7 teminio prioriteto „Saugumas ir kosmosas“ lėšų skirs lėšų tiems EKA vadovaujamų programų aspektams, kurie sudaro nuoseklios programos pagrindą, konkrečiai tyrimo, išėigos į kosmosą ir mokslo srityse, ir yra orientuoti į fundamentinius mokslinius tyrimus. Galiausiai šiek tiek lėšų bus skiriama iš kitų šaltinių, tokių kaip, Konkurencingumo ir inovacijų programa, pavyzdžiui, labai svarbioms technologijoms, technologijų perdavimui ir specifinėms MVĮ priemonėms, duomenų archyvavimo ir sklaidos paslaugoms.

Pagal FP7 tiesioginių veiksmų dalį, kurią įgyvendina JTC, taip pat numatoma teikti paramą įvairioms vartotojų politikos kryptims, kurioms reikia kosmoso technologijomis paremtų paslaugų. Tarp jų yra, pavyzdžiui, parama saugumui, žemės ūkiui, aplinkai, vystymosi pagalbai, pasauliniams pokyčiams ir gamtos išteklių valdymui. ES palydovinis centras, Europos Komisijos tarnybos ir EKA turėtų aktyviau bendradarbiauti ir siekti dar labiau

⁴ INSPIRE siekiama sukurti Europos informacijos apie kosmosą infrastruktūrą, teikiančią integruotas informacijos apie kosmosą paslaugas. Šios paslaugos suteiks galimybę gauti informacijos apie kosmosą iš įvairių šaltinių tiek vietos, tiek pasauliniu lygiu.

padidinti savo sąveiką, taip prisidedami prie Europos Žemės stebėjimo sistemos branduolio formavimo.

EKA programas galima suskirstyti į dvi kategorijas: privalomos ir neprivalomos. Privalomai veiklai, daugiausiai apimančiai Kosmoso mokslo programą ir tam tikrą veiklą pagrindinių technologijų srityje, skiriama apie 20 % metinio EKA biudžeto. Šios veiklos finansavimo apimtis nustatoma pagal penkerių metų išteklių lygį. Mokslo misijos vertinamos tarpusavio vertinimu ir jas patvirtina EKA valstybės narės.

Dėl neprivalomų programų, kaip jau matyti iš pavadinimo, valstybės narės pačios nusprendžia, ar ir koku mastu jose dalyvauti. Sprendimus dėl jų priima tik dalyvaujančios valstybės. Paprastai valstybės nusprendžia dalyvauti remdamosi prognozėmis, kiek tikėtina, kad jų pramonė sugebės užsitikrinti programos plėtros sutartis, ir įnašus skiria atsižvelgdamos (tam tikrose ribose) į faktinį viešųjų konkursų rezultata, t. y., vadovaudamosi „sąžiningo finansavimo“ principu.

4.4. ES programų valdymas

Bendra įmonė GALILEO užtikrina programos valdymą kūrimo etape, įskaitant koncesininko atrankos procedūrą. Europos GNSS priežiūros institucija bus atsakinga už Bendrijos išteklių, skiriamų GALILEO programai, valdymą. Sistemos kūrimas ir valdymas bus patikėtas privačiam konsorciui apytikriai 20 metų laikotarpiui. Už saugumo klausimus šiuo metu yra atsakinga Galileo saugumo taryba (GBS). Ateityje ją pakeis priežiūros institucijai priklausantis saugumo ir saugos centras.

GMES iniciatyva bus skirta kurti eksploatavimo paslaugoms, užtikrinti reikiamą antžeminę ir kosmoso infrastruktūrą, išsiaiškinti spragas ir radikaliai orientuoti veiklą į vartotojų poreikius ateityje. Bus sukurtas vartotojų ir technologijų tiekėjų dialogas, kuris bus išplėtotas:

- iš padrikų projektų ir neužbaigtos informacijos rinkimo tinklų, atsižvelgiant į jau GMES pradiniam etape nustatytus eksperimentinius etapus;
- į koordinuotą veiklą, pritaikytą vartotojų poreikiams ir orientuotą į pradinių eksploatavimo paslaugų, naudojančių Europos ir pasaulio monitoringo tinklus bei atitinkančių griežtus patvirtinimo reikalavimus, sukūrimą;
- kad apimtų atskirų valstybių narių išteklius;
- kad užtikrintų bendradarbiavimą ir tarpusavio papildymą su GEO veikla; ir
- žymiai padidinant jam skirtus metinius išteklius, paremtus atitinkama ryšių strategija.

Reikia sukurti veiksmingą valdymo struktūrą, kuri vadovautų GMES šiuo pereinamuoju laikotarpiu. Kaip teigiama Komisijos komunikate „Europos mokslinių tyrimų žinių erdvės kūrimas plėtrai užtikrinti“⁵, „Bendros technologijų iniciatyvos, galinčios peraugti į bendras įmones, numatytos [...] pasaulinės aplinkos ir saugumo stebėjimo srityse“. Nuspręsti kurti bendrą technologijų iniciatyvą galima remiantis Sutarties 171 straipsniu. Reikės atrinkti tinkamiausias priemones šiems tikslams siekti.

⁵ KOM (2005) 118 galutinis, 2005 balandžio 6 d.

Palydovinio ryšio plėtra, kiek reikės, bus įgyvendinama kartu su EKA.

4.5. Teisinis ir institucinis pagrindas

Siekiant Europos kosmoso politikos tikslų bus imamasi įgyvendinimo priemonių ir atitinkamais teisės aktais sukuriamos reikiamos priemonės. Taip bus sudaryta galimybė tobulinti dabartinius Europos kosmoso valdymo principus, tuo pat metu užtikrinant strateginių kosmoso teikiamų privalumų pripažinimą politiniu lygiu, o tai leis EKA išlikti pagrindiniu šio sritys Europos kompetencijos centru.

Teisinių pagrindą reiktų kurti lygiagrečiai su institucijų plėtra. Galimi įvairūs variantai. Šie pavyzdžiai nėra vieninteliai ir vienas kito nepaneigiantys:

- (a) ES galėtų priimti žymiai daugiau atsakomybės šiose srityse: (i) nustatyti ir suderinti vartotojų poreikius, (ii) telkti juos remiančią politinę valią, (iii) užtikrinti būtiną technologijų plėtrą šiems poreikiams patenkinti, (iv) užtikrinti, kad visuomet būtų ją ir su ja susijusias politikos kryptis remiančių paslaugų. ES taip pat galėtų daugiau investuoti į visuomeninę su kosmosu susijusią ir antžeminę infrastruktūrą (įskaitant išėigą į kosmosą), reikalingą integruotų eksploatavimo paslaugų naudojimui;
- (b) EKA, atsižvelgdama į ES ir EKA pagrindų susitarimo trukmę, galėtų apmąstyti, kaip vystyti savo santykius su išsiplėtusia ir tebesiplečiančia ES;
- (c) ES gali tekti pasvarstyti, ar ji turi tinkamas savo su kosmosu susijusios veiklos valdymo priemones;
- (d) atskiros valstybės narės ir nacionalinės kosmoso agentūros galėtų pamąstyti, ar vertėtų padidinti bendradarbiavimą per techninių centrų tinklus su savo partneriais Europoje ir kitose valstybėse narėse; ir
- (e) kitos organizacijos, vykdančios veiklą kosmose, galėtų pamąstyti apie ilgalaikius santykius su savo valstybėmis narėmis ir apie jų įnašą į Europos kosmoso programą.

Reikia visapusiškai įvertinti šiuos variantus ir dabartinių politikos krypčių ir praktinių veiksmų poveikį konkurencingumui. Toks vertinimas turėtų būti išsamus, objektyvus ir atsižvelgiantis į visus aspektus, įskaitant pramonės įmonių ir valstybių narių norą investuoti Europai pradedant pirmosios Europos kosmoso programos įgyvendinimą ir vėliau. Vertinant derėtų atsižvelgti į Europos dienotvarkę ir kada bus priimami žinomi pagrindiniai sprendimai.